

mevzu

sosyal bilimler dergisi | journal of social sciences

e-ISSN 2667-8772

mevzu, Eylül/September 2021, s. 6: 49-69

Arapçada Farklı Görev ve Anlamlarda Kullanılan Bazı Edatlar
Some Prepositions Used in Different Tasks and Meanings in
Arabic

Osman AKTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi,
İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü
Ankara/TURKEY
osman.aktas@asbu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9217-6171

DOI: 10.5281/zenodo.5506602

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 25 Mayıs / May 2021

Kabul Tarihi / Date Accepted: 10 Eylül / September 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Eylül / September 2021

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Eylül / September 2021

Atf / Citation: AKTAŞ, O. (2021). Arapçada Farklı Görev ve Anlamlarda Kullanılan Bazı Edatlar. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (Eylül 2021): 49-69.

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.

web: <http://dergipark.gov.tr/mevzu> | <mailto:mevzusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC-ND 4.0

Öz

Arapçada kelimeler, klasik tasnife göre isim, fiil ve harf olmak üzere üçe ayrılmaktadır. İsim ve fiillerin kendi başlarına bir anlamı varken, harflerin kendi başlarına bir anlamı yoktur. Harfler, ancak isim veya fiil ile birlikte kullanıldıklarında bir anlama delalet edebilir. Arapçada bir kelimenin, kullanıldığı yere ve anlama göre bazen isim bazen de harf kabul edildiği görülmektedir. İster isim olsun ister harf, Arapçada edatların cümlede çok önemli bir görevi yerine getirdiği söylenebilir. Özellikle bileşik cümlelerde, yan cümleyi ana cümleye bağlamada genellikle edatlardan yararlanıldığı görülmektedir. Edatlar olmadan, anlamlı bir cümlenin kurulamadığı durumlar hiç de az değildir. Edatların isim ve fiil gibi farklı görevlerde ve ayrıca farklı anlamlarda kullanıldıklarının bilinmesinin, anlamlı bir yapı kurma ve cümleye doğru bir anlam vermede büyük bir önemi vardır. Kuşkusuz Arapçada farklı görev ve anlamlarda kullanılan birçok edat söz konusudur. Bu çalışmada ise Arapçada farklı görev ve anlamlarda kullanılan edatların en yaygın olanlarından *مَا، لَ، لَ، مَنْ، حَتَّى، وَ، نَحْوُ، عِنْدَ، لَدَى، كَمْ* edatları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili, Edatlar, Arap Dilinde Edatlar, Edatların Anlamı, Edatların Anlama Etkisi.

Abstract

In Arabic, words are categorized as nouns, verbs and letters according to the classical classification. While nouns and verbs have meaning themselves, letters have no meaning on their own. Letters can only have meanings when they are used together with a noun or verb. In Arabic, it is seen that a word is sometimes accepted as a noun and sometimes as a letter according to the place and meaning in which it is used. Whether it is a noun or a letter, it can be said that in Arabic, prepositions have a very important function in the sentence. Especially in compound sentences, it is often seen that the prepositions are used in connecting the subordinate clause to the main clause. Without the prepositions, there is a considerable amount of situations in which a meaningful sentence cannot be formed. Knowing that the prepositions are used in different tasks such as nouns and verbs, as well as in different meanings, has a great importance in establishing a meaningful structure and giving the sentence a correct meaning. Undoubtedly, there are many prepositions used in

different tasks and meanings in Arabic. In this study, " مَا، لَا، ل، مَنْ، حَتَّى، وَ، نَحْوُ، " prepositions, which are the most common prepositions used in different tasks and meanings in Arabic, are discussed.

Keywords: Arabic Language, Prepositions, Prepositions in Arabic, Meaning of Prepositions, The effect of Prepositions on the Meaning.

Giriş

Dünyadaki bütün dillerin kendine has bazı özellikleri vardır. Bu durum Arapça için de söz konusudur. Arapçada bazı kelimelerin bağlamına göre aynı anda iki zıt anlama gelebilmesinin yanında, bazı kelimelerin yine bağlamına göre birden fazla anlama gelebildiği görülmektedir. Bağlamına göre birden fazla anlama gelebilen kelime türlerinden biri de edatlardır. (Hacibekiroğlu, 2015: 130)

Arapçada klasik tasnife göre kelimenin; isim, fiil ve harf olmak üzere üç türü vardır. Modern dönemde ise Temmâm Hassan ve İbrahim Enîs gibi dilbilimciler, klasik tasniften farklı olarak kelimenin edat, zarf ve bağlaç gibi farklı türlerinin de bulunduğunu iddia etmişlerdir. Bu çalışmanın başlığında "edat" kelimesinin tercih edilmesinin nedeni, Arapçada bazı kelimelerin hem isim hem de harf olabildiği gerçeğidir. "Edat" kelimesinin, isim ve harfi kapsayacak şekilde daha kapsamlı olduğu düşünülmüştür.

Edatların hangi görevde ve hangi anlamda kullanıldığının bilinmesi, son derece önemli bir konudur. Örneğin nahiv ilminin ortaya çıkışını hazırlayan sebepler arasında zikredilen şu rivayet, edatların doğru bir şekilde kullanımının ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Rivayete göre Ebu'l-Esved ed-Düelî'nin (öl. 69/688) kızı, ed-Düelî'ye "hava ne güzel!" anlamını kastederek "مَا أَحْسَنَ السَّمَاءِ؟" (gökyüzün en güzel şeyi ne?) sorusunu sorar. ed-Düelî bu soruya "نُجُومُهَا" (yıldızları) şeklinde cevap verir. Kızı ise kastettiği anlamın bu olmadığını, havayı çok güzel bulduğunu ifade eder. Bunun üzerine ed-Düelî kızını düzelterek, "مَا أَحْسَنَ السَّمَاءِ" (hava ne kadar da güzel!) demesi gerektiğini söyler. (Sîrâfî, 1955: 14) Görüldüğü üzere bu rivayette birinci cümledeki مَا edatı, soru ismi olarak, ikinci cümledeki مَا edatı ise taaccub ismi olarak kullanılmıştır. Edatın hangi görevde kullanılacağına bilinmesi, hem cümledeki diğer kelimelerin irabına hem de cümlenin anlamına etki etmektedir.

Arapçada farklı görev ve anlamlarda kullanılan birçok edat vardır. Bütün edatların ele alınması, kuşkusuz ki bir makalenin hacmini aşacak niteliktedir. Bunun yerine Arapçada farklı görev ve anlamlarda kullanılan edatlardan en yaygın olduğu düşünülen edatların ele alınması tercih edilmiştir.

1. Mâ (مَا) Edatı

مَا edatı; isim ve harf olmak üzere farklı görev ve anlamlarda kullanılmaktadır: (Râcihi, 2010: 14-16; Rummânî, 2005: 59-63)

1.1 Nefî Harfi

مَا edatı hem mazi fiili hem de muzari fiili nefyetmek için kullanılmaktadır. (Akdağ, t.y.: 123)

مَا أَتَى خَالِدٌ (Halit gelmedi.)

مَا يَأْتِي خَالِدٌ (Halit gelmiyor.)

1.2. نَيْسٍ anlamında Nefî Harfi

مَا edatı, نَيْسٍ anlamında kullanıldığında نَيْسٍ gibi ismini merfu, haberini mansub yapar: (Meylânî, 2012: 66) مَا الرَّجُلُ غَنِيًّا (Adam zengin değildir.)

1.3. Kâffe (كَافٍ) Harfi

مَا edatı, kendisinden önceki kelimenin amelini iptal ettiğinde حَرَفَتْ كَافٌ olarak isimlendirilir: إِنَّمَا مُحَمَّدٌ رَسُولٌ (Kuşkusuz Muhammed, peygamberdir.) Görüldüğü üzere bu örnekte isim cümlesinin başına ismini mansûb, haberini ise merfû yapan إِنَّ harfi gelmesine rağmen, مَا harfi, إِنَّ harfinin amelini iptal ederek محمد lafzını mansûb olmaktan çıkarıp aslî hükmüne döndürmüştür. محمد lafzının aslî hükmü ise mübteda merfû olmasıdır.

1.4. Zâid Harf

مَا edatı bazen zâid olarak gelebilmektedir. Bu durumda kendisinden önce, amel eden bir âmil varsa, âmilin ameline etki etmez. Örneğin فَيَمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ (Âl-i İmrân, 3/159) âyetinde مَا harfi, câr ile mecrûr arasına girmiş fakat harf-i cerrin ameline etki etmemiştir.

1.5. İsm-i Mevsûl

ما edatının ism-i mevsûl olarak kullanıldığı görülmektedir. (Hâşimî, 2011: 98) Örnek:

...مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...“Göklerdeki ve yerdeki her şey, Allah'ı tespih eder.” (Cum'a, 62/1)

1.6. Soru İsmi (Edatı)

ما edatı, ismu'l-istifhâm (soru ismi/edatı) olarak kullanılabilir. (Çörtü, 2008: 233) ما edatı, soru ismi olduğunda ya ref' mahallinde mübteda ya da nasb mahallinde mef'ûlün bih olur. (Râcihî, 2010: 14-15) مَا اسْمُكَ؟ (adın ne?) örneğinde ref' mahallinde mübteda, مَا شَرِبْتَ الْيَوْمَ؟ (bugün ne içtin?) örneğinde ise nasb mahallinde mef'ûlün bih olmuştur.

1.7. Taaccub İsmi

ما edatı, beğenme ve şaşırma gibi duyguları ifade eden taaccub üslubunda, taaccub ismi olarak kullanılabilir. (Da'kûr, 1998: 171) Örnek: مَا أَجْمَلَ السَّمَاءَ! (ne güzel hava/gökyüzü).

1.8. Şart Edatı

ما edatının şart edatı olarak da kullanıldığı görülmektedir. (Rummânî, 2005: 59; Şen, 2016: 230) Örneğin مَا تَصْنَعُ أَصْنَعُ (sen ne yaparsan ben de onu yaparım) cümlesinde ما edatı, şart edatı olarak kullanılmıştır.

1.9. Masdar Harfi

ما edatı, fiil ile birlikte kullanılıp masdar görevini yerine getirebilir. (İbn Cinnî, t.y.: 193) Bu masdar türüne, masdar-ı müevvel denir. (Çörtü, 2008: 166-67) Örneğin مَا فُئْتِ يُعْجِبُنِي مَا فُئْتِ (duruşun hoşuma gidiyor) cümlesinde مَا فُئْتِ ifadesi مَا فُئْتِ anlamına gelmektedir.

1.10. Nekiralık Bildiren Edat

ما edatı, nekira bir isimden sonra gelebilir. Bu durumda ما edatı, nekira ismin sıfatı olur (Ğalâyîni, 1993: 3/223) ve nekiralığı pekiştirme görevini yerine getirir. Örnek: رَأَيْتُ رَجُلًا مَا (herhangi bir adam gördüm).

2. Lâ (لَا) Edatı

2.1. Fiilin Anlamını Olumsuz Yapan لَا النَّافِيَةُ (La)

لا edatı mazi ve muzari fiilin anlamını olumsuz yapmak üzere kullanılır. (Sevinç, 2011: 251-52; Yaqoob, 2018: 211)

لا يَذْهَبُ (gitmiyor/ gitmez/ gitmemektedir).

لا edatının mazi fiilin nefyinde kullanılabilmesi için ya tekrar etmesi ya da kendisinden önce başka bir nefi edatının kullanılması gerekir. (Çörtü, 2014: 119)

لا كَتَبَ وَلا قَرَأَ (Ne okudu ne de yazdı).

لا edatı, mazi fiille birlikte bazen menfi dua edatı olarak da kullanılmaktadır. (Çörtü, 2012: 299)

لا قَدَّرَ اللهُ (Allah göstermesin).

2.2. Nehyeden لا النَّاهِيَّةُ

لا edatı, bir eylemin yapılmaması isteğini ifade etmek üzere kullanılabilir. (Sâmerrâî, 2000: 4/5) لا تُحْزَنُ (Üzülme).

2.3. Genel Olumsuzluk Bildiren لا النَّافِيَةُ لِلْجِنْسِ

لا edatı, bir türün bütün varlık, birey, mensup veya unsurlarının yapı bakımından olumsuz olduğunu ifade etmede kullanılabilir. Bu durumda إِنَّ ve benzerleri gibi ismini nasb, haberini ise ref' eder. (Râcihî, 2010: 186) Cinsi nefyeden لا edatının haberi genellikle mahzûf olur. (Akdağ, 1989: 364) لا طَالِبٍ فِي الصَّفِّ (Sınıfta hiçbir öğrenci yok).

2.4. Gibi Amel Eden لا نَيْسٍ

لا edatı, لا نَيْسٍ gibi amel edebilmektedir. Bu durumda ismini ref', haberini nasb eder. (Râcihî, 2010: 152) لا خَيْرٌ ضَائِعًا (Hiçbir iyilik boşa gitmez).

2.5. Atıf Edatı Olan لا

لا edatı, atıf harfi olarak kullanılabilir. (Çörtü, 2008: 407) Bu durumda kendisinden önce gelen ve yapı bakımından olumlu olan cümleyi yapı bakımından olumsuzla çevirir. جاءَ رَجُلٌ لا امْرَأَةً (Bir adam geldi, kadın değil).

2.6. Zâid Olan لا

لا edatı lafız veya anlam bakımından zâid olabilmektedir. Örneğin جَنَّتٌ بِلا (azıksız geldim) cümlesinde lafız bakımından zâiddir, anlam bakımından değil. (Murâdî, 1992: 300) Zâid olan لا, nefî anlamını pekiştirmek için gelebilir. (Râcihî, 2010: 446) لَمْ يَخْضُرْ خَالِدٌ وَلَا عَلِيٌّ (Ne Hâlid ne de Ali geldi).

3. Lam (ل) Edatı

ل edatı fethalı ve kesralı olarak farklı görev ve anlamlarda kullanılabilir. Fethalı olduğunda amel etmez. (Rummânî, 2005: 26) ل edatı, amel eden ve amel etmeyen olmak üzere iki ana kısma ayrılır. Amel edenleri ise cezme ve cer eder. (Murâdî, 1992: 95) Farklı anlam ve görevlerde kullanılan ل edatının başlıcaları şunlardır:

3.1. Cer Eden لEdatı

Birçok anlamda kullanılabilir.

3.1.1. İhtisas Anlamı

Aitlik anlamı bildirir. (Şimşek, 2000: 346) الْجَنَّةُ لِلْمُؤْمِنِينَ (Cennet, inananlarındır).

3.1.2. İstihkak Anlamı

“Bu anlam, lâm’ın bir anlam ile zât arasında bulunması durumunda ortaya çıkmaktadır.” (Şimşek, 2000: 345) الْحَمْدُ لِلَّهِ (Hamd, Allah’a mahsustur).

3.1.3. Sahiplik Anlamı

Sahip olma anlamı bildirir. (Şen, 2016: 209) السَّيَّارَةُ لِحَالِدٍ (Araba, Halit’indir).

3.1.4. Temlik Anlamı

Birine bir şey verme, kazandırma anlamı bildirir. وَهَبْتُ لِعَلِيِّ كِتَابًا (Ali’ye bir kitap verdim).

3.1.5. Şibhu Temlik Anlamı

Temlik anlamından farkı, bir şeyin sahibi yapma anlamına gelmemesidir. جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَرْوَاجًا “Allah, size kendi cinsinizden eşler var etti.” (Nahl, 16/72)

3.1.6 Gerekeç Anlamı (لَامُ التَّغْلِيلِ)

Gereke anlamı bildirir. (Zerkeşî, t.y.: 4/340) ... لِإِيْلَافِ قُرَيْشٍ “Kureyş’i ısındırıp alıstırdığı için...” (Kureyş, 106/1) يَجْتَهُدُ الطَّالِبُ لِيَنْجَحَ (Öğrenci, başarılı olmak için çalışıyor).

3.1.7. Tebyîn Anlamı

Lâmu’t-tebyîn olarak da bilinir. Fiil isimleri ve masdarlardan sonra gelir. ... هَيْتَ لَكَ “Haydi gelsene...” (Yûsuf, 12/23)

... وَلَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ... “Mü’minlerin Allah’a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir.” (Bakara, 2/165)

3.1.8. Sonuç Anlamı

Lâmu’s-sayrûre, lâmu’l-âkibe ve lâmu’l-meâl adıyla da bilinir. (Murâdî, 1992: 98) ل harfinden sonra gelen, harften önce gelenin sonucu olur.

لِدُوا لِلْمَوْتِ وَأَبْنُوا لِلْخَرَابِ

اَفْكَأْكُمْ يَصِيرُ إِلَى تَبَابِ

(Öleceksiniz bir gün, doğun; yok olacak bir gün, yapın

Neticede hepiniz yok olmaya doğru gidiyorsunuz.)

3.1.9. Beğenme ve Şaşırma Anlamı

! يَا لَلْجَوِّ (Ne güzel hava, havaya bak!)

3.1.10. في Anlamı

ل harfi, başka harflerin anlamına gelebilecek şekilde de kullanılabilir. Bunlardan biri de في anlamında kullanılmasıdır. (Suyûtî, 1974: 2/266) وَتَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ “Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız.” (Enbiyâ, 21/47)

3.1.11. إلى Anlamı

ل harfi يُنَادِي لِإِيمَانِ “İmana çağırır” (Âl-i İmrân, 3/193) ayetinde olduğu gibi إلى anlamında kullanılabilir. (Rummânî, 2005: 28)

3.1.12. عَنْ Anlamı

¹ Bkz. (Ebû'l-Atâhiye 1406/1986:46)

ل harfi *“İnkâr edenler, inananlar için dediler”* (Ahkâf, 46/11) ayetinde olduğu gibi عن anlamına gelebilir. (Murâdî, 1992: 99)

3.1.13. **عَلَى** Anlamı

ل harfi *“lânet onlara, yurdun kötüsü (cehennem) de onlaradır”* (Ra’d, 13/25) ayetinde olduğu gibi عَلَى anlamında kullanılabilir. (Rummânî, 2005: 30)

3.1.14. **عِنْدَ** Anlamı

ل harfi *“güneşin zevalinden (öğle vaktinde Batı’ya kaymasından) gecenin karanlığına kadar (belli vakitlerde) namazı kıl”* (İsrâ, 17/78) ayetinde olduğu gibi عِنْدَ anlamına gelebilir. (Zerkeşî, t.y.: 4/342)

3.1.15. **مِنْ** Anlamı

ل harfi, مِنْ anlamında kullanılabilir.

لَنَا الْفَضْلُ فِي الدُّنْيَا وَأَنْفَكَ رَاعِمٌ وَنَحْنُ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ

(Dünyada sen zelilken biz erdemliyiz

ve biz kıyamette de sizden üstünüz.)

ل harfi, مِنْ anlamında kullanılmıştır. ifadesindeki نَحْنُ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ (Murâdî, 1992: 102)

3.1.16. **İstiğâse’de Kullanılan ل**

İstiğâse, yardım istemek veya yardıma çağırmak anlamına gelir. Aslında bir tür münâdâ’dır. Fiili hezfedilen mef’ûlün bihtir. Hazfedilen fiil *أَسْتَعِيْثُ، أَدْعُو* veya *أُنَادِي* olarak takdir edilir. (Çörtü, 2008: 346)

ل harfi, istiğâse üslubunda müsteğâs’ın başında fethalı olarak; müsteğâs leh’in başında ise kesralı olarak bulunur. (Murâdî, 1992: 103-4) *يَا لِّلنَّاسِ الْغَرِيْبِ* (İnsanlar! Boğulan kişinin yardımına koşun.)

3.2. Nasb Eden ل Edatı

² Bkz. (Cerir b. Atiyye 1986:367)

3.2.1. Lâmu't-Ta'lîl (لَامُ التَّغْلِيلِ)

Muzari fiilden önce gelip fiili nasb eder. Gerekçe anlamı bildirdiği için dil kitaplarında genellikle lâmu't-ta'lîl (gerekçe lâmu) şeklinde zikredilmiştir. Muzari fiili ne şekilde nasb ettiğine dair Basra dil ekolü ile Kûfe dil ekolü arasında ihtilaf söz konusudur. Basra dil ekolüne göre lam harfi ile muzari fiil arasında zikredilmeyen bir nasb harfi vardır ki bu da أَنْ harfidir. Kûfe dil ekolüne göre ise lam harfi, doğrudan muzari fiili nasb etmektedir. (Çavdar, 2015: 67-69) Her iki duruma göre de gerekçe anlamı ifade eden lam harfinden sonra gelen muzari fiilin mansub olduğu aşikârdır.

أَتَعَلَّمَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ لِأَقْنَهُمُ الْقُرْآنَ "Kur'ân'ı anlamak için Arapça öğreniyorum."

أَسْعِدُ النَّاسَ لِأَسْعِدَ "Mutlu olmak için insanları mutlu ediyorum."

3.2.2. Lâmu'l-Cuhûd (لَامُ الْجُحُودِ)

Cuhûd, sözlükte *inkâr etmek* anlamına gelir. (İbn Manzûr, 1993: 3/106) Nefiy üslubunda kullanıldığı için bu ismi almıştır.

Nefiy anlamını pekiştirmede لَمْ يَكُنْ ve مَا كَانَ ifadelerinden sonra kullanılır. Lâmu'l-cuhûd ve lâmu'n-nefy olarak da bilinir. (İbn Hişâm, 1985: 278)

لَمْ يَكُنِ اللهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ "Allah onları bağışlayacak değildir." (Nisâ, 4/168)

3.3. Cezmeden ل Edatı

Cezmeden tek bir ل edatı bulunmaktadır, o da lâmu'l-emr'dir. Cezmeden lâmu, muhataptan mevki ve mertebeye yüksek bir kişiden gelirse lâmu'l-emr (لام الأمر) olarak isimlendirilir: لِيَكْتُبَ الطَّالِبُ وَاجِبَهُ (öğrenci ödevini yazsın). Muhataptan mevki ve mertebeye düşük birinden gelirse lâmu'd-duâ (لام الدعاء) olarak isimlendirilir: لِيَتَقَبَّلَ اللهُ مِنْ أَعْمَالِكَ الصَّالِحَةِ (Allah, sâlih amellerini kabul etsin). Mevki ve mertebe bakımından muhatapla eşit derecede birinden gelirse lâmu'l-iltimâs (لام الالتماس) olarak isimlendirilir: (Murâdî, 1992: 110) لِنُدْهَبَ يَا صَدِيقِي إِلَى السُّوقِ (Haydi arkadaşım, çarşıya gidelim).

3.4 Amel Etmeyen ل Edatı

Amel etmeyen lâmu edatı, kendisinden sonraki kelimeye i'râb bakımından etki etmeyen lâmu edatıdır.

3.4.1. Lâmu'l-İbtidâ (لَامُ الْإِبْتِدَاءِ)

Mübtedanın başına gelen lâmu'l-ibtidâ, mübtedanın i'râbına etki etmez, fakat isim cümlesinin anlamını pekiştirir: (Çörtü, 2008: 259)

لِلْعِلْمِ أَفْضَلُ مِنَ الْجَهْلِ (İlim cehaletten daha iyidir).

3.4.2. Muzahleka Lâmu (الْلَامُ الْمُزْحَلَّةُ)

لِ'nin haberinin önüne gelen fethalı lâm harfidir. Lâmu'l-ibtidâ gibi, kendisinden sonra gelen kelimenin irabına etki etmez. Lâmu't-tevkîd (لام التوكيد) olarak da isimlendirilir. (Çavdar, 2015: 82; Da'kûr, 1998: 208; Murâdî, 1992: 128)

لِ'نَ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ "İnsan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür." ('Âdiyât, 100/6)

3.4.3. Fârika Lâmu (الْلَامُ الْفَارِقَةُ)

İsim cümlesinin başına gelen لِ'nin şeddesiz hali olan ve in el-muhaffefe (إِنّ المخففة) olarak isimlendirilen لْ harfinin başına gelen lâm harfi, el-lâmu'l-fârika olarak isimlendirilir. Fârika lâmu, kendisinden sonra gelen kelimenin irabına etki etmez: (İbn Hişâm, 2010: 167)

لِ'نَ خَالِدٌ لَعْنِيٌّ (Hâlid, kuşkusuz ki zengindir.) Bu örnekteki لْ edatı, nasb eden لْ edatının hafifletilmiş halidir. Eğer لْ yerine لْ olsaydı, bu durumda kendisinden sonra gelen isim خَالِدٌ şeklinde merfû' değil, خَالِدًا şeklinde mansûb olurdu.

3.4.5. Cevap Lâmu (الْلَامُ الْجَوَابِيَّةُ)

لَوْ ile لَوْ edatlarının ve kasemin cevabında bulunan, kendisinden sonraki kelimenin irabına etki etmeyen ama cevap cümlesinin anlamını pekiştiren fethalı lâm harfidir: (Çavdar, 2015: 90; Murâdî, 1992: 134)

لَوْ وَاللَّهِ لَعَلِّي كَرِيمٌ (Vallahi, Ali cömerttir.)

لَوْ رَاجَعْتَ دُرُوسَكَ لَنَجَحْتَ فِي الْإِحْتِبَارِ (Derslerine çalışsaydın, sınavda başarılı olurdu.)

لَوْ لَا الطَّيِّبُ لَمَاتِ الْمَرِيضُ (Doktor olmasaydı, hasta ölürdü.)

3.4.6. Muvattie Lâmu (الْلَامُ الْمُوْطِنَةُ)

Şart edatlarının başına gelen lâm harfidir. Genellikle **إِنْ** şart edatının başına gelir. Yemin ifadesiyle birlikte de kullanılır. Muvattie lâmı, cümlede zikredilebileceği gibi hazfi de caizdir: (Çavdar, 2015: 94-96; Murâdî, 1992: 136-37)

وَاللّٰهِ لَئِنْ اَكْرَمْتَنِيْ لِاَكْرَمْتِكَ (Vallahi, bana cömertlikte bulunursan ben de sana cömertlikte bulunurum.)

Bazen muvattie lâmı ve kasef ifadesinin her ikisi de hazfedilebilir: (Murâdî, 1992: 136)

“وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ” *Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımasan mutlaka ziyan edenlerden oluruz.”* (A'râf, 7/23)

4. Men (مَنْ) Edatı

Yaptığımız araştırmada **مَنْ** edatının soru ismi, şart edatı ve ism-i mevsûl olmak üzere üç farklı görev ve anlamda kullanıldığını tespit ettik.

4.1. Soru İsmi

مَنْ edatı, soru ismi olarak kullanıldığında cümledeki yerine göre mahallen merfu, mansub ve mecrur olur. (Râcihî, 2010: 72) **مَنْ** edatı mebni olduğundan irabı mahallen olur.

مَنْ edatından sonra isim cümlesi veya şibh-i cümle gelirse, **مَنْ** mübteda olup mahallen merfu olur:

مَنْ مَوْلَا فَاثُهُ كَثِيْرَةٌ؟ (Kimin eserleri çoktur?)

مَنْ فِي السِّيَّارَةِ؟ (Arabadaki kim?)

مَنْ edatından sonra fiil cümlesi gelirse, **مَنْ** ya mübteda olup mahallen merfu olur ya da mefulün bih olup mahallen mansub olur:

مَنْ سَقَى الْاَشْجَارَ؟ (Ağaçları kim suladı?) Ref mahallinde mübteda.

مَنْ رَأَيْتَ اَمْسِ؟ (Dün kimi gördün?) Nasb mahallinde mefulün bih.

مَنْ edatından sonra isim gelirse, **مَنْ** edatı haber-i mukaddem olup mahallen merfu olur:

مَنْ الْمَوْلَفُ؟ (Yazar kim?)

مَنْ edatı muzafun ileyh olursa veya kendisinden önce harf-i cer gelirse, mahallen mecrur olur:

أَخُو مَنْ هَذَا؟ (Bu, kimin kardeşi?)

لِمَنْ هَذَا الْقَلَمُ؟ (Bu kalem kimin?)

4.2. İsm-i Mevsûl

مَنْ, müşterek ism-i mevsullerden olup âkiller için kullanılır. Çekimi yoktur. Müfred, tesniye, cemi', müzekker ve müennes için ortak kullanılır. (Hâşimî, 2011: 98) Cümledeki yerine göre mahallen merfu, mansub veya mecrur olur. (Râcihî, 2010: 64-65)

Mahallen merfu: أَتَى مَنْ نَجَحَ (Başarılı olan geldi.)

Mahallen mansub: رَأَيْتُ مَنْ نَجَحَ (Başarılı olanı gördüm.)

Mahallen mecrur: سَلَّمْتُ عَلَى مَنْ نَجَحَ (Başarılı olana selam verdim.)

4.3. Şart Edatı (İsmi)

Şart ismi olarak âkiller için kullanılan مَنْ, mebnî olup cümledeki yerine göre mahallen merfu, mansub veya mecrur olur: (Râcihî, 2010: 81-82)

Mahallen merfu: مَنْ يَقْرَأُ يَفْهَمُ (Okuyan anlar.)

Mahallen mansub: مَنْ تُسَاعِدُ أُسَاعِدُهُ (Kime yardım edersen ona yardım ederim.)

Mahallen mecrur: عَلَى مَنْ تُسَلِّمُ أُسَلِّمُ عَلَيْهِ (Kime selam verirsen ona selam veririm.)

5. Hatte (حَتَّى) Edatı

حتى edatı, harf-i cer, atıf harfi, ibtidâ harfi ve nasb edatı olmak üzere 4 farklı görev ve anlamda kullanılmaktadır. (Çörtü, 2008: 439; Hacibekiroğlu, 2015: 123-25)

5.1. Harf-i Cer

Harf-i cer olarak kullanılan حتى, genellikle zaman ve mekân bakımından -e kadar anlamına gelir. (Çörtü, 2012: 252)

رَجَعْتُ دُرُوسِي حَتَّى الصَّبَاحِ (Sabaha kadar ders çalıştım.)

مَشَى الطَّالِبُ حَتَّى الْمَكْتَبَةِ (Öğrenci, kütüphaneye kadar yürüdü.)

5.2. Atıf Harfi

حتى, atf-1 nesakta atıf harfi olarak kullanılan bir harftir. Atıf harfi olarak kullanıldığında *-e kadar* anlamının yanında hükümde ortaklık bildirir: (Râcihi, 2010: 444)

أَكَلْتُ السَّمَكَةَ حَتَّى ذَيْلِهَا (Kuyruğuna varıncaya kadar/kuyruğu da dahil balığı yedim.)

أَلْوَالِدُ يُحِبُّ ابْنَهُ حَتَّى أخطاءه (Baba, yanlışlarıyla birlikte oğlunu seviyor.)

5.3. Nasb Edatı

حتى, gizli bir أن edatıyla birlikte muzari fiili nasb eder. كَيْ/لَكَيْ ve إِلَى anlamlarında kullanılır. إِلَى anlamında kullanıldığında *-e kadar* anlamına; كَيْ/لَكَيْ anlamında kullanıldığında ise *için, sebebiyle, dolayısıyla, -sın diye, -mek için* anlamına gelir. (Çörtü, 2008: 359; 2012: 252)

إِلَى anlamında kullanımına örnek: يَأْكُلُ الطَّعَامَ حَتَّى يَشْبَعِ (Doyuncaya kadar yemek yiyor.)

كَيْ/لَكَيْ anlamında kullanımına örnek: يَتَكَلَّمُ الْمُدْرَسُ ببطءٍ حَتَّى يَفْهَمَ الطُّلَابُ (Öğretmen, öğrenciler anlasın diye yavaş konuşuyor.)

5.4. Başlangıç Harfi (حَتَّى الْإِبْتِدَائِيَّةُ)

İsim cümlesinin ve fiil cümlesinin başına gelir. Kendisinden sonra gelen cümle, isti'nafiye cümlesi olur. Kendisinden sonra gelen cümlelerin irabına etki etmez. (Çörtü, 2012: 253; Murâdî, 1992: 551-52)

فَوَائِدُ الْكُتُبِ لَا تُحْصَى حَتَّى وَجُودِهَا زِينَةٌ فِي الْبَيْتِ (Kitapların faydası saymakla bitmez, öyle ki varlığı da eve güzellik katar.)

6. Vâv (و) Edatı

Vâv edatı; atıf harfi, kasem harfi, isti'nâfiyye harfi, vâvu'l-hâliyye, musâhaba harfi, i'tirâdiyye vâvı ve rubbe vâvı olmak üzere yedi farklı anlam ve görevde kullanılmaktadır. (Çörtü, 2008: 125; Şimşek, 2000: 378-79)

6.1. Atıf Harfi

Vâv harfi, atıf harfi olarak kullanıldığında mutlak müşareket bildirir. Yani zamansal veya başka açıdan sıralama anlamı ifade etmez. (Râcihî, 2010: 443) Örneğin أَتَى عَلِيٌّ وَخَالِدٌ (Ali ve Halit geldi) cümlesinde her ne kadar علي ismi خالد isminden önce zikredilmiş olsa da atıf harfinin vâv olmasından dolayı, Ali'nin Halit'ten önce veya sonra geldiği anlamı çıkarılamaz.

6.2. Kasem Harfi

Vâv harfi, kasem harfi olarak kullanıldığında kendisinden sonra gelen ismi mecrur yapar. Kasem vâvı, isimlerin başına gelir, zamirlerin başına gelmez. (Çörtü, 2012: 254-55)

وَلِلّٰهِ لَقَدْ نَجَّحَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ (Yemin olsun ki çalışkan öğrenci başarılı oldu).

6.3. Vâvu'l-Hâliyye

Hâl, cümle olarak geldiğinde hâl cümlesinin başında bulunan vâv harfi, vâvu'l-hâliyye (واو الحالّية) olarak isimlendirilir. Genellikle hâl'in isim cümlesi olması durumunda gelir. (Çörtü, 2008: 313) Hâl, cümle olarak geldiğinde hâl ile sâhibu'l-hâl'i birbirine bağlayan bir bağlacın olması gerekir. Hâl ile sahibini birbirine bağlayan bağlaç, isim cümlesinde genellikle vâv harfi, fiil cümlesinde ise vâv harfi de olmakla birlikte genellikle zamir olur: (Râcihî, 2010: 293)

عَادَ الْعَامِلُ إِلَى الْبَيْتِ وَهُوَ مُتْعَبٌ (İşçi eve yorgun olarak döndü)

رَأَيْتُ الطَّالِبَ يَخْرُجُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ (Öğrenciyi kütüphaneden çıkarken gördüm).

6.4. Musâhaba Harfi

Mefulün maah'tan önce gelen, vâvu'l-musâhaba (واو المصاحبة) veya vâvu'l-ma'iyye (واو المعية) olarak isimlendirilen harftir: (Çörtü, 2008: 310-12; Hâşimî, 2011: 198-200; Râcihî, 2010: 280-83)

سِرْتُ وَالنَّهْرَ (Nehir boyunca yürüdüm).

6.5. İsti'nafiyye Harfi

Vâvu'l-isti'nâf (واو الاستئناف) veya vâvu'l-ibtidâ' (واو الابتداء) olarak isimlendirilir. Vâv'dan sonraki cümlelerin, vâv'dan önceki cümleyle anlam ve irab bakımından bir ilgisi yoktur: (Murâdî, 1992: 163)

“Her birinize bir ecel tayin etmiştir. (Kıyametin kopması için) belirlenmiş bir ecel de O'nun katındadır.” (En'âm, 6/2)

6.6. İ'tirâdiyye Harfi

Ara cümle veya parantez arası cümle olarak isimlendirebileceğimiz i'tirâdiyye cümlesinin (الجملة الاعتراضية) başında gelen vâv harfidir: (Çörtü, 2008: 456)

هُؤُلَاءِ – وَاللَّهُ أَعْلَمُ – أَنَّاسٌ طَيِّبُونَ (Bunlar – Allah bilir – iyi insanlardır.)

6.7. Rubbe Vâvı

Hazfedilen rubbe (رُبِّ) harfinin yerine gelen ve kendisinden sonraki ismi mecurr yapan harftir: (Çörtü, 2008: 456)

وَقَرِيَّةٍ لَيْسَ فِيهَا مَدْرَسَةٌ (Nice köyler var ki, oralarda okul yoktur/ Nice okul bulunmayan köy vardır.)

7. Nahve (نَحْوُ) Edatı

Nahve edatının *yaklaşık, -e doğru, kadar, gibi, taraf, tür* gibi anlamları bulunmaktadır. Mekân zarfı olarak kullanıldığında mansub olur. Nahve edatının farklı anlamlardaki kullanımına şu şekilde örnekler verilebilir:

Yönelme anlamı: نَحَوْتُ نَحْوَكِ (Sana doğru yöneldim).

Taraf, yan anlamı: سِرْتُ إِلَى نَحْوِ دَارِ فُلَانٍ (Falanın evinini yanına doğru yürüdüm).

Çeşit, tür anlamı: عِنْدِي ثَلَاثَةُ أَنْعَاءٍ مِنَ الطَّعَامِ (Üç çeşit yemeğim var).

Miktar, kadar anlamı: جَاءَ الْجَيْشُ وَهُمْ نَحْوُ أَلْفٍ (Bin kişilik bir ordu geldi).

Gibi, benzer anlamı: سَلَّمْتُ عَلَى رَجُلٍ نَحْوِكَ (Senin gibi/sana benzeyen bir adama selam verdim).

Kabile anlamı: نَظَرْتُ إِلَى نَحْوِ بَنِي تَمِيمٍ (Temîmoğulları kabilesine baktım). (Aktaş, 2020: 178; Meylânî, 2012: 6-8)

8. 'İnde (عِنْدَ) ve Ledâ (لَدَى) Edatları

عند ve لدى edatları hem zaman hem mekân zarfı olarak kullanılabilir. (Râcihî, 2010: 275-77) Mekân zarfı olarak kullanıldıklarında *yanında, nezdinde, katında, vardır, -de* gibi anlamlara gelirken; zaman zarfı olarak kullanıldıklarında *esnasında, sırasında, -iken* gibi anlamlara gelir: (Çörtü, 2012: 186-191)

Mekân zarfı olarak kullanımına örnek: رَأَيْتُهُ عِنْدَ لَدَى الْبَابِ (Onu kapının yanında gördüm).

Zaman zarfı olarak kullanımına örnek: وَصَلْتُ إِلَى أَنْفَرَةَ عِنْدَ لَدَى غُرُوبِ الشَّمْسِ (Güneş batarken Ankara'ya ulaştım).

-de, -da anlamında kullanımına örnek: مَا أَعْرَاضُ الْإِكْتِنَابِ عِنْدَ لَدَى الْأَطْفَالِ؟ (Çocuklarda depresyon belirtileri nelerdir?)

عند ve لدى, başa geçen haber olduklarında *vardır* anlamına gelir: (Çörtü, 2012: 188)

عِنْدِي / لَدَيْ قَلَمٍ (Benim bir kalemim var).

عند'nin önüne مِنْ harfi ceri gelebilirken لدى'nin önüne gelemmez: (Çörtü, 2012: 187)

“فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ” *Evlere girdiğiniz zaman birbirinize, Allah katından mübarek ve hoş bir esenlik dileği olarak, selâm verin.* (Nûr, 24/61)

9. Kem (كَمْ) Edatı

Kem edatının, kem-i istifhâmiye (كم الاستفهامية) ve kem-i haberiye (كم الخبرية) olmak üzere iki türlü kullanımı vardır. Kem-i istifhâmiye, soru cümlelerinde kullanılır ve *ne kadar, kaç* gibi anlamlara gelir. Kem-i haberiye ise çokluktan kinaye olarak *nice, ne kadar da (çok)* gibi anlamlara gelir. Kem-i istifhâmiye'nin temyizi genellikle müfred mansub olurken, kendisinden önce بgibi bir harfi cerrin gelmesi durumunda temyizinin muzafun ileyh olarak mecrur geldiği de olur. Kem-i haberiye'nin temyizi ise genellikle müfred mecrur gelirken, çoğul mecrur geldiği durumlar da olabilir: (Çörtü, 2012: 321-22; Râcihî, 2010: 467-69)

Kem-i İstifhâmiye: كَمْ طَالِبًا فِي الصَّفِّ؟ (Sınıfta kaç öğrenci var?)

Kem-i Haberiye: كَمْ رَوَايَةٍ قَرَأْتُ! (Ne romanlar okudum!)

Sonuç

Arap dilinde kabul gören genel kanaate göre kelime; isim, fiil ve harf olmak üzere üçe ayrılır. Harf, kendi başına bir anlama delalet etmeyen, ancak isim ve fiil ile birlikte kullanıldığında delaleti ortaya çıkan bir kelime türüdür. Bu noktadan hareketle harfin, anlam yüklü değil, görev yüklü bir kelime olduğu sonucuna ulaşılabilir. Yakın döneme kadar kelime için kabul gören taksimden farklı olarak bazı Arap dilbilimciler, kelime için edat, zarf, sıfat ve zamir gibi farklı türlerin de söz konusu olduğunu dile getirmişlerdir. Bu çalışmada, edatların görev yüklü kelime türü olduğu, kullanıldığı yere ve anlama göre isim veya harf kabul edildiği noktasından hareketle, Arapçada edatların farklı görev ve anlamlarda kullanılabildiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın kapsamı Arapçadaki bütün edatları ele alabilecek kadar geniş değil. Bundan dolayı edatlar içinde bazılarını seçmek zorunda kaldık. Çalışmaya konu edatların seçiminde, farklı görev ve anlamlarda kullanılan edatlardan en yaygın olduğunu düşündüklerimizi seçtik.

Bu çalışmada كَمْ olmak üzere 10 farklı edat ele alınmıştır. Yaptığımız araştırmalarda مَا edatının 10; لَا edatının 6; ل edatının 24; مِنْ edatının 3; حَتَّى edatının 4; وَ edatının 7; نَحْوُ edatının 6; عِنْدَ ve لَدَى edatlarının 4; كَمْ edatının ise 2 farklı görev ve anlamda kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer dillerde olduğu gibi Arapçada da cümleler, tek yüklemlilerden ibaret değildir. Birden fazla yüklemi bulunan bileşik cümlelerde yan cümleyi ana cümleye bağlamada edatlardan da yararlanır. Bu açıdan bakıldığında, edatların dilde işlevsel bir görev üstlendiği görülecektir. Edatların farklı görev ve anlamlarıyla birlikte bilinmesinin, mesajın muhataba doğru bir şekilde iletilmesi ve muhatabın da mesajı doğru bir şekilde algılamasında zorunlu olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Kaynakça

Akdağ, Hasan. (1989). *Arap Dili Dil Bilgisi*. Konya: Tekin Kitabevi.

- Aktaş, Osman. (2020). "Arap Nahiv İlminin Temelleri ve İlk Nahiv Bilginleri". ss. 177-200. *İslami İlimlerin Doğuşu ve İlk Tartışmalar*, editör M. Özdemir ve M. Samar. Ankara: Fecr Yayınları.
- Cerîr b. Atiyye. (1986). *Dîvânu Cerîr*. Beyrut: Dâru Beyrut.
- Çavdar, Emre. (2015). "Arap Dili'nde 'Lâm', 'Lâ', 'Mâ' Edatları ve Kur'ân-ı Kerim'deki Kullanımları". Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Çörtü, Mustafa Meral. (2008). *Sarf-Nahiv Edatlar*. 8. bs. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Çörtü, Mustafa Meral. (2012). *Arapça Cümle Kuruluşu ve Tercüme Tekniği*. 8. bs. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Çörtü, Mustafa Meral. (2014). *Arapça Dilbilgisi Sarf*. 20. bs. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Da'kûr, Nedîm Hüseyin. (1998). *el-Kavâ'idu't-tatbîkiyye fi'l-luğati'l-'Arabiyye*. 2. bs. Beyrut: Muessesetu Bahsûn.
- Ebû'l-'Atâhiye, İsmail b. el-Kasım. (1986). *Dîvânu Ebû'l-'Atâhiye*. Beyrut: Dâru Beyrut.
- Ğalâyîni, Mustafa b. Muhammed Selîm. (1993). *Câmi'u'd-durûsi'l-'arabiyye*. 28. bs. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye.
- Hacibekiroğlu, Abdullah. (2015). "Arap Dilinde Edatların Metinde Kurduğu Anlamsal İlişkiler". Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Hacibekiroğlu, Abdullah. (2015). "Arap Dilinde Edatların Yapı ve Fonksiyonu". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14(28):129-40. doi: 10.14395/hititilahiyat.526164.
- Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin, çev. (2011). *Kurân-ı Kerîm Meâlî*. 12. bs. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Hâşimî, es-Seyyid Ahmed. (2011). *el-Kavâ'idu'l-esâsiyye li'l-luğati'l-'arabiyye*. 3. bs. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife.

- İbn Cinnî, Ebü'l-Feth Osmân. t.y. *el-Luma' fi'l-'Arabiyye*. Kuveyt: Dâru'l-Kutubî's-Sekafiyye.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullah. (2010). *Şerhu katri'n-nedâ ve belli's-sadâ*. Beyrut: Dâru İbn Kesîr.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullah b. Yûsuf b. Ahmed b. Abdillâh. (1985). *Muğnî'l-lebîb 'an kutubî'l-e'ârîb*. 6. bs. Dimeşk: Dâru'l-Fikr.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mûkerrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfiî. (1993). *Lisânü'l-'Arab*. 3. bs. Beyrut: Dâru Sâdir.
- Meylânî, Muhammed b. Abdurrahim. (2012). *Şerhu'l-muğnî*. İstanbul: Şifa Yayınevi.
- Murâdî, Hasan b. Kasım. (1992). *el-Cenâ ed-dânî fi hurûfi'l-me'ânî*. 1. bs. Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye.
- Râcihî, Abduh. (2010). *et-Tatbîku'n-nahvî*. 2. bs. Beyrut: Dâru'n-Nahdatî'l-'Arabiyye.
- Rummânî, Ebu'l-Hasan Ali b. İsa. (2005). *Menâzili'l-hurûf*. 1. bs. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye.
- Sâmerrâî, Fâdıl Sâlih. (2000). *Me'ânî'n-nahv*. 1. bs. Ürdün: Dâru'l-Fikr.
- Sevinç, Resul. (2011). *Arapçada Cümle Yapısı*. 2. bs. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Sîrâfî, Ebû Saîd el-Hasan b. Abdullah. (1955). *Ahbâru'n-nahviyyîn el-Basriyyîn*. 1. bs. Kahire: Mektebetu Lisânî'l-'Arab.
- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâluddîn. (1974). *el-İtkân fi 'ulûmi'l-Kur'ân*. Kahire: el-Hey'etu'l-Mısriyye'l-'Âmme li'l-Kitâb.
- Şen, Ahmet. (2016). "Ebu'l-'Abbâs el-Müberred'in el-Muktedab Adlı Eserinde Nahiv İlmine Ait Görüşleri". Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Şimşek, Mehmet Ali. (2000). "Arap Dilinde Çok Anlamlılık ve Karine İlişkisi". Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yaqoob, Luay Hatem. (2018). "Arapça'da 'Lâ' Edatının Çeşitleri: Bakara Suresi Örneği". *Diyanet İlmî Dergi* 54(3):209-24.

Zerkeşî, Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh. t.y. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru't-Turâs.